

Τ.Π.Ε. και διδασκαλία ξένων γλωσσών: Ιστορική αναδρομή, αναγκαιότητα και προοπτικές

Κωνσταντίνα Οικονόμου, *Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου*

Περίληψη

Το κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζει μερικές σκέψεις γύρω από το θέμα της ένταξης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) στο γνωστικό αντικείμενο των ξένων γλωσσών. Γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία της χρήσης νέων τεχνολογιών στην ξενόγλωσση εκπαίδευση και επισημαίνεται ότι σήμερα διανύουμε τη συνδυαστική περίοδο, καθώς οι Η/Υ συνδυάζουν υπερμέσα, πολυμέσα και διαδίκτυο. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση του διαδικτύου ως πηγής άντλησης πληροφοριών, συγχρονικής και ασύγχρονης επικοινωνίας. Παρά τον προβληματισμό και τα μειονεκτήματα που εντοπίζονται, τονίζεται ότι η χρήση Τ.Π.Ε. στη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης ξένων γλωσσών είναι ένας δρόμος χωρίς επιστροφή και μένει να προβληματιστούμε για το πώς η προσπάθεια θα έχει τα βέλτιστα αποτελέσματα.

Εισαγωγή

Οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) έχουν τα τελευταία χρόνια διεισδύσει σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές (Η/Υ) προβάλλουν ως ένα πολλά υποσχόμενο δυναμικό τεχνολογικό εργαλείο. Λίγοι μπορούν να ισχυριστούν σήμερα ότι αγνοούν εντελώς την ύπαρξή τους, ακόμα κι αν γνωρίζουν ελάχιστα για τους τρό-

Η κ. Κωνσταντίνα Οικονόμου είναι Γλωσσολόγος, Ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου.

πους αξιοποίησης, τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που παρέχουν.

Στο χώρο της δημόσιας διοίκησης, στην οικονομία, στο εμπόριο, στην υγεία και στις τηλεπικοινωνίες, ολοένα και συχνότερα εξυπηρετούμεθα μέσω Η/Υ, με αποτέλεσμα τη γρηγορότερη και ασφαλέστερη διεκπεραίωση των υποθέσεων και ικανοποίηση των αιτημάτων μας. Ο πιο σύγχρονος χώρος στον οποίο βρίσκουν εφαρμογή όλα τα πλεονεκτήματα των Η/Υ είναι αυτός του διαδικτύου. Η εξάπλωση του διαδικτύου αποτελεί μια πρόκληση ίσης σημασίας με την αναζήτηση του εμβολίου του ιού HIV και τη μελέτη της τρύπας του όζοντος, ενώ παίζει κεντρικό ρόλο στις διεθνείς αερομεταφορές και στο χώρο της διαφήμισης. Εταιρείες καλλυντικών διαφημίζουν τα προϊόντα τους στα περιοδικά προσθέτοντας την ηλεκτρονική διεύθυνση όπου οι χρήστες θα αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες, αεροπορικά εισιτήρια, βιβλία και κάθε είδους προϊόντα πωλούνται μέσω διαδικτύου. Κανείς δε μπορεί να αμφισβητήσει ότι έχουμε μπει πλέον σε μια νέα εποχή, την εποχή του παγκόσμιου ιστού και ότι το διαδίκτυο μπήκε στη ζωή μας και θα μείνει σε αυτή.

Ως πιο συντηρητικός τομέας της κοινωνίας, που ακολουθεί με καθυστέρηση τις εξελίξεις, η εκπαίδευση άργησε να κατανοήσει τις δυνατότητες που παρέχουν οι Τ.Π.Ε. και να τις υιοθετήσει στη διδακτική και μαθησιακή πρακτική. Σε σχέση μάλιστα με τις Η.Π.Α. και την υπόλοιπη Ευρώπη, η Ελλάδα βρίσκεται πίσω κατά τουλάχιστον μια δεκαετία, κατά πολλούς πολύ περισσότερο. Ωστόσο, σήμερα οι νέες τεχνολογίες αποτελούν τμήμα της ελληνικής εκπαίδευσης, τόσο ως μεμονωμένο γνωστικό αντικείμενο (το μάθημα της Πληροφορικής) όσο και ως μέσο για τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων του σχολικού προγράμματος. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εστιάσει το ενδιαφέρον στο γνωστικό αντικείμενο των ξένων γλωσσών, τις δυνατότητες ένταξης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και εκμάθησή τους, στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που συνεπάγεται αυτή.

Διδασκαλία ξένων γλωσσών και νέες τεχνολογίες: μια ιστορία που ξεκινά από παλιά

Σε σχέση με τα υπόλοιπα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, το γνωστικό αντικείμενο των ξένων γλωσσών παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα ότι είχε εντάξει εδώ και πολλά χρόνια νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία. Ειδικότερα, ήδη από τη δεκαετία του '60 και του '70 (στην Ελλάδα περίπου μια δεκαετία αργότερα), τα βιβλία διδασκαλίας ξένων γλωσσών συνοδεύονταν από κασέτες στις οποίες οι μαθητές μπορούσαν να ακούσουν φυσικούς ομιλητές της γλώσσας στόχου και να

μιμηθούν το λεξιλόγιο και την προφορά τους. Σχολεία και φροντιστήρια ξένων γλωσσών διέθεταν αρχικά τουλάχιστον ένα κασετόφωνο, το οποίο γύριζε από τάξη σε τάξη, για να εξασκηθούν οι μαθητές στο 'listening comprehension'. Αργότερα ήρθαν τα εργαστήρια, όπου ο κάθε μαθητής είχε ένα ζευγάρι ακουστικά και συμπλήρωνε κενά ή απαντούσε σε ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών με βάση το κείμενο που άκουγε κάθε φορά. Ο διδάσκων μπορούσε να παρέμβει στη διαδικασία σταματώντας την κασέτα, όποτε χρειαζόταν, για να εξηγήσει στους μαθητές τη σημασία μιας λέξης. Άλλες φορές, οι μαθητές καλούνταν να επαναλάβουν ομαδικά ή κατά μόνας το κείμενο που άκουγαν από την κασέτα.

Τη θέση των μεμονωμένων προτάσεων ή του διαλόγου στην κασέτα μπορούσε να πάρει το τραγούδι. Μέσω αυτού ήταν πιο εύκολο για τους μαθητές να κατανοήσουν και τελικά να αφομοιώσουν το καινούριο λεξιλόγιο. Οι πιο εξελιγμένες τεχνολογικά τάξεις αποκτούσαν τηλεόραση και video, οπότε ο διάλογος μπορούσε πλέον να οπτικοποιηθεί. Πέρα από τον ήχο, οι μαθητές είχαν πλέον στη διάθεσή τους και την εικόνα που τους βοηθούσε να κατανοήσουν την επικοινωνιακή κατάσταση.

Δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι η συνεχής επανάληψη της παραπάνω διαδικασίας μπορεί να καταλήξει μηχανιστική και τελικά βαρετή και επαχθής. Η επικοινωνία μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου είναι μηδαμινή, καθώς περιορίζεται στο ξεκίνημα και σταμάτημα μιας κασέτας. Επιπλέον, οι ιδιαιτερότητες, τα ενδιαφέροντα και οι εξατομικευμένες δυσκολίες των μαθητών δεν λαμβάνονται υπόψη. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνετέλεσαν στο να αναπτυχθεί αυτό που σήμερα είναι γνωστό ως Computer Assisted Language Learning (CALL).

Η ιστορία του CALL ξεκίνησε περίπου τη δεκαετία του 1960 και ακολούθησε εν πολλοίς τρία στάδια ανάπτυξης, συμπεριφοριστικό, επικοινωνιακό και συνδυαστικό (Lee, 2000). Κατά την πρώτη περίοδο, η έμφαση δόθηκε στη διδασκαλία γραμματικής με ασκήσεις. Η κριτική που ασκήθηκε σε αυτή την πρακτική είναι ότι η συνεχής επανάληψη θεωρίας με συνοδεία απλών ασκήσεων συμπλήρωσης κενών και πολλαπλών επιλογών προσφέρει ελάχιστα στην εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας.

Η επικοινωνιακή περίοδος (δεκαετία 1980) συμπίπτει με την ευρεία διάδοση των υπολογιστών και την ένταξή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η γραμματική διδάσκεται έμμεσα και η έμφαση δεν δίδεται πια στη γνώση των γραμματικών τύπων καθ αυτών, αλλά στη δυνατότητα χρήσης τους σε περιβάλλοντα επικοινωνίας. Οι προσομοιώσεις και τα προγράμματα αναδόμησης κειμένου κυριαρχούν στον χώρο του λογισμικού CALL.

Η συνδυαστική περίοδος ακολουθεί την επικοινωνιακή, σε μια εποχή που οι

δυνατότητες των Η/Υ συνδυάζουν υπερμέσα, πολυμέσα και διαδίκτυο. Έμφαση δίνεται σε αυθεντικά περιβάλλοντα χρήσης της ξένης γλώσσας. Όλες οι δεξιότητες συνδυάζονται σε μια κοινωνιο-γνωστική θεώρηση της διδασκαλίας και μάθησης. Σαν αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, σήμερα υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία υπολογιστικών εφαρμογών στις οποίες περιλαμβάνονται εκπαιδευτικό λογισμικό, διορθωτές κειμένου, ηλεκτρονικά υπερβιβλία και εργαλεία γλωσσικής τεχνολογίας για τη διδασκαλία λεξιλογίου, γραμματικής και προφοράς, γραπτού λόγου, όχι μόνο για την αγγλική, αλλά και για πλήθος άλλες γλώσσες (συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής ως ξένης γλώσσας). Επιπλέον, έχει αναπτυχθεί εκπαιδευτικό λογισμικό για την ανάλυση αναγκών κάθε ομάδας στόχου (target group), καθώς και για αποτύπωση της πορείας κάθε χρήστη μέσα στο λογισμικό με παράλληλα στοιχεία αξιολόγησης των επιδόσεών του.

Η ένταξη των Τ.Π.Ε. στην ξενόγλωσση εκπαιδευτική διαδικασία ανοίγει νέους δρόμους στον τομέα της διδασκαλίας ξένων γλωσσών. Η πληροφορία παρουσιάζεται σε μη γραμμική σειρά, η ανάδραση είναι άμεση, η πλοήγηση μπορεί να είναι ελεύθερη προσφέροντας στους χρήστες τη δυνατότητα να εργαστούν ο καθένας με τους δικούς του ρυθμούς, να ακολουθούν τη δική τους πορεία μέσα στο λογισμικό και να ικανοποιήσουν τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Ο συνδυασμός ήχου, εικόνας, video, γραφικών και εικονικών αναπαραστάσεων που προσφέρουν τα πολυμέσα καθιστούν τη μάθηση μια ευχάριστη διαδικασία. Ιδιαίτερα χρήσιμη στη διδασκαλία ξένων γλωσσών είναι η ενσωμάτωση εργαλείων τεχνολογίας φωνής που επιτρέπουν τον αυτόματο έλεγχο προφορικού λόγου, την αναγνώριση φωνής, φωνητική μεταγραφή λέξεων κ.ά. (Χαραλαμποπούλου κ.ά., 2002).

Όσον αφορά την εκμάθηση νέων λέξεων, η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού διευκολύνει την κατανόηση και αφομοίωση λεξιλογίου, καθώς η παρουσίασή του μπορεί να συνοδεύεται όχι μόνο από εικόνες, αλλά από ένα πλήρες επικοινωνιακό περιβάλλον, το οποίο θα παρέχει πληροφορίες τόσο για τη σημασία μιας λέξης, όσο και για τη χρήση της. Εκτός από τη διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού, οι εκπαιδευτικές εφαρμογές μπορούν να αποδειχθούν ιδιαίτερα χρήσιμες και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων της κατανόησης κειμένου και γραφής σε μια ξένη γλώσσα.

Οι σύγχρονες τάσεις στο χώρο της διδασκαλίας ξένων γλωσσών επιβάλλουν την καθιέρωση της ανάπτυξης διαδραστικών περιβαλλόντων μάθησης και αυθεντικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, με χρήση κυρίως της τεχνολογίας του video σε υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικό λογισμικό. Μέσα από την ποιότητα των αλληλεπι-

δράσεων που προσφέρουν στους μαθητές-χρήστες οι νέες τεχνολογίες, η εκπαιδευτική διαδικασία προάγεται σε ανώτερα επίπεδα, καθώς μεταφέρεται σε «περιβάλλοντα και καταστάσεις περισσότερο αυθεντικές», δηλαδή σε καταστάσεις που θα αντιμετωπίσει ο διδασκόμενος σε πραγματικές συνθήκες (Μακρόκης, 2000, σ. 35).

Το διαδίκτυο στη διδασκαλία ξένων γλωσσών

Οι Η/Υ έχουν ενταχθεί σήμερα στην ελληνική σχολική τάξη κυρίως με τη μορφή σχολικών εργαστηρίων, όπου οι μαθητές μετακινούνται για να κάνουν το μάθημα. Τα περισσότερα εργαστήρια μάλιστα διαθέτουν και σύνδεση με το διαδίκτυο, οπότε και αυτό έχει πλέον ενταχθεί στη διδασκαλία ξένων γλωσσών, καθώς όλο και περισσότερο οι εκπαιδευτικοί εξοικειώνονται με τη χρήση του και κατανοούν την ωφελιμότητά του.

Σε σχέση με τον απλό υπολογιστή, ο δικτυωμένος υπολογιστής παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα. Παρέχει δυνατότητες πρόσβασης σε μια σειρά άλλους υπολογιστές, από διάφορους χώρους όχι μόνο της εκπαίδευσης, αλλά και της διοίκησης, του εμπορίου, της οικονομίας, του στρατού κ.ά. Καθένας από τους υπολογιστές αυτούς μπορεί να έχει διαφορετικά τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά, να είναι PC ή MAC, να έχει λειτουργικό σύστημα Windows ή Linux κ.ά. Οι τεχνικές λεπτομέρειες που αφορούν τα πρωτόκολλα διασύνδεσης και τους τρόπους πρόσβασης στον παγκόσμιο ιστό δεν θα μας απασχολήσουν εδώ. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι οι δυνατότητες που παρέχουν στους χρήστες, καθηγητές και μαθητές, για ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων, αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών, συμμετοχή σε ομάδες συζήτησης και άλλες εκπαιδευτικές εφαρμογές. Και αυτό γιατί, όσο κι αν η χρήση του διαδικτύου έχει πλέον εξαπλωθεί σε πολλούς τομείς της ζωής μας και σε κάποιες περιοχές του πλανήτη, όπως οι Σκανδιναβικές χώρες και οι ΗΠΑ, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έχει πρόσβαση σε αυτό, εντούτοις οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει στην ξενόγλωσση εκπαίδευση δεν έχουν ακόμα αξιοποιηθεί από διδάσκοντες και διδασκόμενους στην Ελλάδα.

Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Ξεκινώντας από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, πρόκειται για την ανταλλαγή μηνυμάτων μέσω Η/Υ, δηλαδή ασύγχρονη επικοινωνία χρηστών που απέχουν πολύ μεταξύ τους. Υπάρχουν πολλοί δημιουργικοί τρόποι αξιοποίησης του ηλεκτρονι-

κού ταχυδρομείου στο μάθημα των ξένων γλωσσών. Πιο συγκεκριμένα, ο καθηγητής που ενθαρρύνει τους μαθητές του να ανταλλάσσουν ηλεκτρονικά μηνύματα τους εντάσσει σε ρεαλιστικές και αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας, με στόχο την ανάπτυξη των επικοινωνιακών τους ικανοτήτων. Η επικοινωνία αυτή μπορεί να ξεκινήσει μέσα από τις ιστοσελίδες που διατηρούν πλέον πολλά σχολεία στο διαδίκτυο. Η αδελφοποίηση τάξεων από διαφορετικά γεωγραφικά μήκη και πλάτη μπορεί να εμπλέξει τους μαθητές σε μια εποικοδομητική αλληλεπιδραστική κατάσταση όπου, πέρα από τη γλωσσική ικανότητα, θα αναπτυχθεί και η ευαισθησία τους σε πολιτιστικά θέματα. Η ωφέλεια είναι πολύ μεγαλύτερη για συνεσταλμένους και δειλούς μαθητές, οι οποίοι δυσκολεύονται να επικοινωνήσουν κατά πρόσωπο, αλλά αισθάνονται πιο άνετα να κάνουν το ίδιο μέσω υπολογιστή.

Ενώ το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ενθαρρύνει την ασύγχρονη επικοινωνία μεταξύ των χρηστών, η συμμετοχή σε χώρους συζητήσεων (chat rooms) βασίζεται στις ίδιες αρχές, αλλά επιτρέπει τη συγχρονική επικοινωνία. Ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και ανταλλάσσουν απόψεις σε διάφορα θέματα στη γλώσσα στόχο. Η επικοινωνία που γίνεται ανάμεσα σε ένα φυσικό ομιλητή και σε ένα μαθητευόμενο δίνει στον δεύτερο την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τη γλώσσα στόχο τη στιγμή που καλύπτει πλήρως τα ενδιαφέροντα και τις επικοινωνιακές του ανάγκες. Μέσα από τα chat-rooms οι μαθητές μπορούν να οργανώσουν ομάδες που συζητούν για διάφορα θέματα υπερασπιζόμενοι αντίθετες απόψεις και να αναπτύξουν με τον τρόπο αυτό επικοινωνιακές ικανότητες όπως να υπερασπίζονται μια άποψη, να επιχειρηματολογούν και να πείθουν καθώς εξασκούνται στη γλώσσα στόχο.

Το διαδίκτυο ως πηγή αναζήτησης πληροφοριών

Παράλληλα με τη συγχρονική και ασύγχρονη επικοινωνία μεταξύ χρηστών, το διαδίκτυο παρουσιάζει πλεονεκτήματα και στο χώρο της αναζήτησης και πρόσβασης σε πληροφορίες. Από την πρώτη επαφή ενός χρήστη με τον κόσμο του παγκόσμιου ιστού γίνεται κατανοητό ότι υπάρχει ένα πλήθος πληροφοριών και στοιχείων τα οποία είναι άμεσα προσβάσιμα, στην πλειοψηφία μάλιστα των περιπτώσεων εντελώς δωρεάν. Η βιβλιογραφία βρίθκει παραδειγμάτων εκπαιδευτικής αξιοποίησης του διαδικτύου με δραστηριότητες που περιλαμβάνουν αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, δημιουργία συνθετικών εργασιών κ.ά σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα. Το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρησι-

μο στο μάθημα ξένων γλωσσών.

Δεδομένου ότι ο παγκόσμιος ιστός αποτελεί μια τεράστια εικονική βιβλιοθήκη, οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες στη γλώσσα στόχο για μια σειρά θεμάτων πολιτικού, οικονομικού, κοινωνικού, πολιτιστικού, ιστορικού, γεωγραφικού κ.ά. περιεχομένου. Για παράδειγμα, πολλές εφημερίδες διατηρούν δικτυακούς κόμβους με πλούσιο υλικό, το οποίο μπορούν να συμβουλευτούν οι μαθητές. Το ιδιαίτερο πλεονέκτημα μάλιστα έγκειται στο γεγονός ότι οι πληροφορίες αυτές είναι της τρέχουσας επικαιρότητας, δίνοντας έτσι την ευκαιρία σύνδεσης της εκμάθησης της γλώσσας με επίκαιρα πολιτικοκοινωνικά και πολιτιστικά στοιχεία. Καθώς αποτελεί σήμερα βασική αρχή της διδασκαλίας ξένων γλωσσών ότι η κάθε γλώσσα δεν μπορεί να διδάσκεται ανεξάρτητη από το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται, γίνεται κατανοητό ότι ο παγκόσμιος ιστός αποτελεί τον πιο εύχρηστο τρόπο διασύνδεσης γλώσσας και πολιτισμού.

Η αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο προϋποθέτει μια ιδιαίτερη προετοιμασία από την πλευρά του διδάσκοντα. Θα πρέπει ο ίδιος να έχει συγκεντρώσει όλες τις πιθανές ηλεκτρονικές διευθύνσεις, να τις έχει μελετήσει και αξιολογήσει πριν τις διαθέσει στους μαθητές του. Τίποτα δεν θα ήταν πιο κακό από το να χάνουν οι μαθητές ολόκληρες σχολικές ώρες ψάχνοντας σε αμφιβόλου ποιότητας πηγές. Η δημιουργία ενός εξειδικευμένου σχολικού δικτυακού κόμβου αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για διδάσκοντες και διδασκόμενους ξένες γλώσσες ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μπορεί να λειτουργήσει ως πύνακας ανακοινώσεων, όπου ο διδάσκων θα συγκεντρώνει διαφημίσεις για βιβλία, ταινίες και, γενικότερα, υλικό χρήσιμο στους μαθητές. Θα συμπεριλάβει επίσης έναν κατάλογο από δικτυακούς κόμβους προς χρήση των μαθητών. Με τον τρόπο αυτό θα μειωθεί το άγχος και η σύγχυση που μπορεί να προκαλέσει σε νεαρούς, ιδιαίτερα, χρήστες η θέα εκτεταμένων κειμένων στη γλώσσα στόχο που γεμίζουν την οθόνη.

Σε επόμενο στάδιο, ο διδάσκων πρέπει να εκπαιδεύσει τους μαθητές του στο να εξερευνούν οι ίδιοι τον παγκόσμιο ιστό, να αξιολογούν τα αποτελέσματα της αναζήτησής τους, να τα αποτιμούν, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και να τα οργανώνουν σε κατηγορίες. Οι διεργασίες αυτές συντελούν στην ανάπτυξη συγκεκριμένων λογικών ικανοτήτων π.χ. της διερευνητικής ικανότητας και της αποτιμητικής κρίσης. Πρόκειται για μια νέα μορφή εγγραμματισμού στη χρήση των νέων τεχνολογιών η οποία αναπτύσσεται σε αυθεντικό κοινωνικό περιβάλλον, αφού οι μαθητές θα έρχονται σε επαφή με κείμενα και πολυμεσικό υλικό αντιπροσωπευτικό της γλώσσας στόχου. Παράλληλα, αναπτύσσονται και διάφο-

ρες δεξιότητες σχετικά με την ανάγνωση, όπως η γρήγορη ανάγνωση για τον εντοπισμό πληροφοριών ή για την κατανόηση του περιεχομένου ενός κειμένου.

Οι αυθεντικές πηγές του διαδικτύου μπορούν να μετατραπούν σε πρώτης τάξεως υλικό για την εξάσκηση στην ξένη γλώσσα. Ειδικές ερωτήσεις κατανόησης γραπτού κειμένου, γραμματικές ασκήσεις, ασκήσεις λεξιλογίου και προφοράς μπορούν να αναπτυχθούν με τη χρήση ειδικών εργαλείων και να προσαρμοστούν στις ανάγκες κάθε ομάδας στόχου.

Η ύπαρξη σωμάτων κειμένων σε ένα δικτυακό κόμβο παρέχει επίσης προοπτικές εκμετάλλευσης από τους διδάσκοντες ξένων γλωσσών. Ο εντοπισμός παραδειγμάτων χρήσης μέσα από εργαλεία συνεμφάνισης λέξεων (concordancers), για τη διδασκαλία γραμματικών και συντακτικών δομών καθώς και λεξιλογίου, αλλά και η δημιουργία ασκήσεων αποτελούν μερικές από τις εφαρμογές που μπορούν να έχουν τα σώματα κειμένων στην ξενόγλωσση εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, οι χρήστες μπορούν να αναζητήσουν τις διαφορετικές σημασίες και χρήσεις απλών λέξεων, αλλά και εξειδικευμένων όρων, χρήσιμες εκφράσεις, καθώς και γλωσσικά χαρακτηριστικά κειμένων ανάλογα με τον τύπο τους. Σώματα κειμένων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συγκεκριμένων χρηστών μπορούν να δημιουργηθούν ακόμα και σε επίπεδο τάξης.

Η αναζήτηση και εξεύρεση πληροφοριών στο διαδίκτυο, αν συνδυαστεί με τις δυνατότητες επικοινωνίας που παρέχονται, μπορεί να οδηγήσει στην παρουσίαση μιας συνθετικής δημιουργικής εργασίας. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις σχολείων που διαθέτουν δικό τους κόμβο στο διαδίκτυο, όπου παρουσιάζουν εργασίες-προϊόντα συνεργατικής μάθησης. Το ίδιο μπορεί να ισχύσει και για εργασίες που αφορούν την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές μετατρέπονται από απλοί καταναλωτές σε παραγωγούς περιεχομένου που αντικατοπτρίζει τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα.

Πλεονεκτήματα της ένταξης των Τ.Π.Ε. στην ξενόγλωσση εκπαίδευση

Επιγραμματικά, τα πλεονεκτήματα της χρήσης του CALL όπως έχει αναπτυχθεί στις μέρες μας, συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου, έχουν ως εξής (Lee, 2000):

Δημιουργία κινήτρων μάθησης. Ο πλούτος των δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτυχθούν, ο συνδυασμός της μάθησης με το παιχνίδι, καθώς και η δυνα-

τότητα ανεξάρτητης εργασίας συντελούν στην αύξηση του κινήτρου μάθησης για όλους τους χρήστες.

Εξατομίκευση της διαδικασίας μάθησης. Δειλοί και συνεσταλμένοι μαθητές ευνοούνται ιδιαίτερα από τη συνεργατική, μαθητοκεντρική και εξατομικευμένη διαδικασία μάθησης. Οι καλοί μαθητές θα εκμεταλλευτούν πλήρως τις ικανότητές τους, ενώ ταυτόχρονα οι λιγότερο καλοί συμμαθητές τους θα εργάζονται με τους δικούς τους ρυθμούς.

Ενίσχυση των δεικτών επιτυχίας των μαθητών. Η χρήση Τ.Π.Ε. συντελεί στην ανάπτυξη της αυτόνομης μάθησης, των γλωσσικών ικανοτήτων των μαθητών, καθώς και της εμπιστοσύνης που τρέφουν για τον εαυτό τους και τις γλωσσικές και επικοινωνιακές τους ικανότητες.

Ανάπτυξη βιωματικής μάθησης. Μέσα στον παγκόσμιο ιστό, οι χρήστες μπορούν να μοιραστούν ανθρώπινη εμπειρία προερχόμενη από διαφορετικές πηγές. Συμμετέχουν οι ίδιοι αναπτύσσοντας και όχι μόνο καταναλώνοντας ανθρώπινη γνώση, η οποία παρουσιάζεται σε μη γραμμική μορφή, ενώ ταυτόχρονα έχουν ελευθερία επιλογής ως προς το τι και πώς θα αναζητήσουν.

Αυθεντικό υλικό μελέτης. Το διαδίκτυο κατακλύζεται από αυθεντικά κείμενα τα οποία είναι διαθέσιμα στους μαθητές για ανάγνωση και μελέτη όλο το 24ωρο με σχετικά χαμηλό κόστος πρόσβασης.

Μεγαλύτερη αλληλεπίδραση. Η γραμμική πορεία διδασκαλίας και μάθησης σπάει, καθώς οι μαθητές επισκέπτονται τυχαία δικτυακούς κόμβους, ανταλλάσσουν ηλεκτρονικά μηνύματα, επικοινωνούν με ανθρώπους από όλο τον κόσμο που δεν γνώρισαν ποτέ. Η ύπαρξη, επιπλέον, δικτυακών ασκήσεων που προσφέρουν άμεση ανάδραση συντελεί στο ίδιο θετικό αποτέλεσμα.

Ανεξαρτησία από τη μοναδική πηγή πληροφόρησης. Με τη χρήση των Τ.Π.Ε., οι μαθητές δεν καλούνται να πετάξουν τα σχολικά τους βιβλία. Καλούνται όμως να ανακαλύψουν εκατοντάδες πηγές πληροφόρησης μέσα από το δίκτυο, με αποτέλεσμα την προώθηση της διαθεματικότητας και διαπολιτισμικότητας της μάθησης.

Παγκόσμια συνεννόηση. Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας πραγματοποιείται σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Καθώς η χρήση του διαδικτύου συνεχώς εξαπλώνεται, ο καθηγητής ξένων γλωσσών έχει καθήκον να διευκολύνει την πρόσβαση των μαθητών του σε αυτό και να τους κάνει να αισθανθούν πολίτες μιας παγκόσμιας κοινότητας, που επικοινωνούν σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η «άλλη πλευρά» των Τ.Π.Ε. και του διαδικτύου

Εκτός από τα πλεονεκτήματα της χρήσης των Η/Υ γενικότερα και του διαδικτύου ειδικότερα, δεν μπορούμε να παραγνωρίσουμε ότι υπάρχουν και κάποια εμπόδια ή μειονεκτήματα, τα οποία όμως δεν αναιρούν τη θετική συνεισφορά τους.

Το πρώτο μεγάλο μειονέκτημα, το οποίο βεβαίως δεν περιορίζεται στη διδασκαλία ξένων γλωσσών, σχετίζεται με το κόστος των νέων τεχνολογιών και αφορά έξοδα απόκτησης, λειτουργίας, συντήρησης, επιμόρφωσης κ.ά. Πιο συγκεκριμένα, όσο κι αν το κόστος της απόκτησης προσωπικού Η/Υ και λοιπού εξοπλισμού ενός σχολικού εργαστηρίου συνεχώς μειώνεται, εντούτοις εξακολουθεί να μην είναι ευκαταφρόνητο. Επιπλέον, η υποδομή αυτή πρέπει συνεχώς να συντηρείται και να ανανεώνεται. Η σύνδεση με το διαδίκτυο απαιτεί ένα σημαντικό κόστος, το οποίο αυξάνεται, όταν οι γραμμές είναι υπερφορτωμένες και τα δεδομένα «κατεβαίνουν» με αργούς ρυθμούς. Η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες των διδασκόντων απαιτεί επίσης χρηματοδότηση. Πέρα από αυτό το αρχικό κόστος, περισσότερα έξοδα επιβάλλονται για τη συνεχή ενημέρωσή τους σε θέματα που σχετίζονται με νέες τεχνολογίες και την απόκτηση εκπαιδευτικού λογισμικού. Ακόμα και στο διαδίκτυο, με δεδομένο ότι βαδίζουμε συνεχώς προς την κατεύθυνση της εμπορευματοποίησής του, δεν απέχει πολύ ο χρόνος που η πρόσβαση σε πηγές και προγράμματα θα παρέχεται με συνδρομητικές υπηρεσίες.

Πέρα από το οικονομικό κόστος, η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες έχει και άλλες πλευρές για τους καθηγητές ξένων γλωσσών. Μαζί με τους φιλολόγους θεωρούνται οι πιο συντηρητικοί και λιγότερο εξασκημένοι στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Άλλωστε, μέχρι πρόσφατα, στο μεγαλύτερο μέρος τους, οι Η/Υ στο σχολείο χρησιμοποιούνται είτε για τα μαθήματα Πληροφορικής είτε για τις θετικές επιστήμες (Μαθηματικά, Φυσική κ.ά), ενώ στα μαθήματα γλώσσας (μητρικής, Αρχαίας Ελληνικής, ξένων γλωσσών) η χρήση ήταν περιορισμένη. Τεχνικά προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν οδηγούν σε σύγχυση. Η προετοιμασία που απαιτείται από τον διδάσκοντα είναι πάντα μεγαλύτερη, καθώς θα πρέπει να πλοηγηθεί ο ίδιος στο λογισμικό, να επιλέξει ασκήσεις και υλικό, να εξετάσει πηγές και εναλλακτικές προτάσεις. Η διεθνής εμπειρία επιπλέον διδάσκει ότι μόνο οι εκπαιδευτικοί που έχουν αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες μέσα από επιμόρφωση, μπορούν να έχουν καταρχήν θετική στάση απέναντι στις νέες τεχνολογίες και, στη συνέχεια, να κάνουν σωστή εισαγωγή και

ένταξή τους στην τάξη και το γνωστικό αντικείμενό τους.

Τεχνικά προβλήματα συμβατότητας εκπαιδευτικού λογισμικού με τους διαθέσιμους υπολογιστές ενός σχολικού εργαστηρίου, ακόμα και ενός προσωπικού Η/Υ, πρέπει να ληφθούν υπόψη, γιατί δεν είναι λίγες οι φορές που περιορίζουν τις επιλογές διδασκόντων και διδασκομένων.

Ακόμα και η δημιουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση ενός σώματος κειμένων που αναφέρθηκε πιο πάνω ως μια σημαντική θετική παράμετρος στη διδασκαλία ξένων γλωσσών ενέχει προβλήματα στην υλοποίησή της. Ένα σώμα κειμένων πάντα μπορεί να χαρακτηριστεί ελλιπές από έναν κακοπροαίρετο χρήστη, ενώ ο δημιουργός του μπορεί επίσης να κατηγορηθεί για προκατάληψη στη συγκέντρωση του υλικού ως προς τις πηγές του (τους συγγραφείς, εκδοτικούς οίκους, εφημερίδες κ.ά.).

Ένα τελευταίο θέμα που προκαλεί προβληματισμό σχετικά με την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών είναι αυτό της ποιότητας των προγραμμάτων, ιδιαίτερα των δικτυακών πηγών, που θα χρησιμοποιηθούν στη σχολική τάξη για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών. Ξεκινώντας από το εκπαιδευτικό λογισμικό, παρ' όλες τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει, στην πράξη, κανένα από τα υπάρχοντα προγράμματα για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών δεν μπορεί να συμπεριλάβει μόνο θετικά στοιχεία. Για παράδειγμα, τα λογισμικά που δίνουν έμφαση στις ασκήσεις κλειστού τύπου με άμεση ανάδραση χαρακτηρίζονται από έλλειψη του επικοινωνιακού στοιχείου. Γενικότερα, κανένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όσο προηγμένο και αν είναι, δεν μπορεί να αντικατοπτρίζει την πολυπλοκότητα της φυσικής γλώσσας και κανένα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη φυσική παρουσία του δασκάλου μέσα στην τάξη.

Το διαδίκτυο προσφέρει πρόσβαση σε κάθε είδους θέματα και είδη πληροφοριών, κάποια από τα οποία δεν ενδείκνυνται για νεαρούς χρήστες, γεγονός το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε αρκετά προβλήματα. Σήμερα είναι διαθέσιμα ειδικά προγράμματα που δρουν προληπτικά και επιτρέπουν ένα είδος λογοκρισίας στους διαδικτυακούς τόπους, χωρίς πάντοτε να είναι 100% επιτυχή. Γενικά, είναι πάντα δύσκολο για τους διδάσκοντες να ελέγχουν την ποιότητα και την καταλληλότητα όλων των δικτυακών τόπων που μπορούν να επισκεφτούν οι μαθητές τους.

Η άποψη των εκπαιδευτικών

Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι τα τυχόν εμπόδια και οι περιορισμοί στη χρήση των νέων τεχνολογιών γενικότερα και του διαδικτύου ειδικότερα αφορούν σε όλα

τα γνωστικά αντικείμενα και όχι μόνο στη διδασκαλία ξένων γλωσσών. Επιπλέον, τα τυχόν μειονεκτήματα δεν αναιρούν τις απεριόριστες εκπαιδευτικές και μαθησιακές προοπτικές που ανοίγονται για τους εκπαιδευτικούς και τους χρήστες.

Τα ερευνητικά αποτελέσματα έρχονται να επιβεβαιώσουν τη θετική επίδραση των Τ.Π.Ε. στη μάθηση ξένων γλωσσών. Για παράδειγμα, μια έρευνα του Liaw (1997) απέδειξε πόσο η χρήση λογισμικού αλληλεπιδραστικών ιστοριών βοήθησε στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των νεαρών χρηστών. Οι μαθητές παρακολουθούσαν στον υπολογιστή μια ιστορία, η εκφώνηση της οποίας συνοδευόταν από μουσική και διάφορους άλλους ήχους. Η επικοινωνία περιελάμβανε ερωταποκρίσεις, ανταλλαγή πληροφοριών και, γενικότερα, μια ποικιλία από γλωσσικές λειτουργίες, με απώτερο αποτέλεσμα τη βελτίωση της εκμάθησης και της επικοινωνίας στην αγγλική γλώσσα.

Οι Toyoda και Harrison (2002) ανακεφαλαιώνουν μία σειρά από έρευνες που αποδεικνύουν τη θετική επίδραση που μπορεί να έχει στην εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας η διαδικτυακή επικοινωνία με φυσικούς ομιλητές της. Η χρήση της συγχρονικής και ασύγχρονης επικοινωνίας βελτίωσε την ποιότητα του γραπτού και προφορικού λόγου. Στη συνέχεια, έγινε μια κατηγοριοποίηση των δυσκολιών που συνάντησαν οι εκπαιδευόμενοι κατά την επικοινωνία τους με τους φυσικούς ομιλητές σε 9 κατηγορίες. Η έρευνα απέδειξε τελικά ότι πολλές γλωσσικές διαστάσεις είχαν παραμεληθεί κατά τη διδασκαλία με παραδοσιακούς τρόπους και μόνο η επικοινωνία μέσω υπολογιστών τις έφερε στην επιφάνεια. Σαν αποτέλεσμα, μπορούν να αναπτυχθούν ειδικοί τρόποι για να ξεπεραστούν αυτά τα προβλήματα.

Η Smyrniou (2003) αναφέρει τα αποτελέσματα της εμπειρίας της από την ένταξη του διαδικτύου στην διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο Πουέρτο Ρίκο. Οι μαθητές της αναζήτησαν πληροφορίες σε μηχανές αναζήτησης, τις αξιολόγησαν, και, βασισμένοι σε αυτές, χωρίστηκαν σε ομάδες που ανέπτυσαν αντικρουόμενη επιχειρηματολογία πάνω σε θέματα που τους αφορούσαν άμεσα. Αποτέλεσμα ήταν η ανάπτυξη αυθεντικού προφορικού λόγου από τους μαθητές, οι οποίοι, παρά τα τυχόν προβλήματα στη χρήση γραμματικών δομών και λεξιλογίου, κατάφεραν να επικοινωνήσουν.

Τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν οι έρευνες που αφορούν τη στάση των Ελλήνων διδασκόντων γενικότερα, αλλά και των καθηγητών ξένων γλωσσών ειδικότερα απέναντι στην ένταξη των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση.

Στην έρευνα των Διαμαντάκη κ.ά. (2001) συμμετείχαν 33 εκπαιδευτικοί, εκ των οποίων οι 4 ήταν καθηγητές ξένων γλωσσών. Στόχος της έρευνας ήταν να

προσδιοριστούν, μεταξύ άλλων, οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στις Τ.Π.Ε. και, ειδικότερα, αν διαφοροποιούνται από τη στάση τους απέναντι στο video και την τηλεόραση που αποτελούν περισσότερο συμβατικές τεχνολογίες. Παρόλο που αναγνωρίζονται τα πλεονεκτήματα της τηλεόρασης και, πολύ περισσότερο του video, εντούτοις οι διδάσκοντες μόνο περιστασιακά τα χρησιμοποιούν. Η έλλειψη υποδομής και ο περιορισμένος χρόνος σε σχέση με τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών είναι οι κυριότεροι λόγοι που επικαλούνται. Η «εικονιστική παραστατικότητα της αμεσότητας και της εναλλαγής» (σελ. 119) αποτελεί ένα πλεονέκτημα του video που καλείται να συμπληρώσει την τυπική διαδικασία της σχολικής παράδοσης. Οι δυσκολίες στο χειρισμό και στην εξοικείωση κάνουν τους εκπαιδευτικούς αυτούς περισσότερο επιφυλακτικούς απέναντι στους Η/Υ, με εξαίρεση ίσως τους καθηγητές Πληροφορικής. Ωστόσο, όλοι αναγνωρίζουν τη διείσδυσή τους και τα πλεονεκτήματα που μπορούν να προσφέρουν στους μαθητές και δέχονται ότι στην ψηφιακή εποχή που ζούμε δεν επιτρέπεται ούτε οι ίδιοι ούτε οι μαθητές τους να παραμένουν αμέτοχοι.

Ένα παράδειγμα επιτυχούς ένταξης των Η/Υ στην ξενόγλωσση εκπαίδευση από τον ελλαδικό χώρο περιγράφεται από την Καραγιάννη (2002), η οποία χρησιμοποίησε με ιδιαίτερη επιτυχία τέσσερα διαφορετικά προγράμματα. Στόχος της ήταν η ανάπτυξη και βελτίωση των αναγνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην αγγλική γλώσσα. Πέρα από το σχολικό βιβλίο, έκανε χρήση προγράμματος αναδόμησης κειμένου, λογισμικού ανάγνωσης και κατανόησης κειμενικού νοήματος, αυθεντικών πηγών που προέρχονταν από το διαδίκτυο, αλλά και CD-ROMs με ηλεκτρονικά παραμύθια.

Ο Καφετζόπουλος κ.ά. (2002) τονίζουν τη θετική στάση που είχαν οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί (ανάμεσά τους και καθηγητές ξένων γλωσσών) απέναντι στη διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας των μαθημάτων στο σχολείο. Οι επιμορφωτές μύησαν τους διδάσκοντες στα πλεονεκτήματα της μεθόδου της συνθετικής εργασίας (project) και τους κάλεσαν να διαμορφώσουν οι ίδιοι σχέδια εργασίας σε συγκεκριμένα θέματα και θεματικές ενότητες. Όπως φάνηκε από τις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο, οι επιμορφούμενοι ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στις απαιτήσεις του σχεδιασμού και αποτίμησαν θετικά τις εργασίες του σεμιναρίου που παρακολούθησαν.

Επιπτώσεις και συμπεράσματα

Με τη σύμφωνη γνώμη των καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης και των δασκάλων,

αλλά και χωρίς αυτή, ο αλφαριθμητισμός σήμερα έχει αποκτήσει μια νέα διάσταση, έγινε πλέον τεχνολογικός αλφαριθμητισμός, καθώς οι νεαροί μαθητές μαθαίνουν γραφή και ανάγνωση, αλλά η επικοινωνία τους γίνεται πλέον με τη μεσολάβηση των Η/Υ. Αυτός ο συνδυασμός του παραδοσιακού αλφαριθμητισμού με την επικοινωνία επιβάλλεται πλέον από τις νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερα το διαδίκτυο. Οι επιπτώσεις του είναι φανερές σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος, ιδιαίτερα όμως στη διδασκαλία ξένων γλωσσών.

Τι σημαίνει όμως στην πράξη η ένταξη των Τ.Π.Ε. στο μάθημα της ξένης γλώσσας; Αρχικά επιβάλλεται η εξοικείωση των διδασκόντων με τις νέες τεχνολογίες, την πλοήγηση σε ένα εκπαιδευτικό λογισμικό, τη χρήση του διαδικτύου και των λειτουργιών του. Πρέπει επίσης να μάθουν πώς να χρησιμοποιούν εργαλεία γλωσσικής τεχνολογίας, να αναζητούν πληροφορίες και να τις αξιολογούν προκειμένου να τις εντάξουν στα μαθήματά τους. Η επιμόρφωσή τους στις νέες τεχνολογίες μέσω σεμιναρίων, ημερίδων ή συνεδρίων θα πρέπει να γίνει μέρος μιας διαδικασίας διά βίου μάθησης.

Στην ουσία, οι διδάσκοντες ξένων γλωσσών θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις νέες τεχνολογίες σαν μια προσωπική αφορμή και εμπειρία μάθησης. Όσο πιο ενθουσιώδεις και καλά καταρτισμένοι είναι οι ίδιοι, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες έχουν να χρησιμοποιήσουν επιτυχώς τους Η/Υ μέσα στην τάξη τους. Η παραδοσιακή τάξη με την προσωπική οπτική και ακουστική επαφή μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων, την αλληλεπίδραση και τη χρήση του βιβλίου δεν μπορεί να αντικατασταθεί, ούτε καν να αμφισβητηθεί. Αντίστοιχα όμως, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η θετική προσφορά των Τ.Π.Ε., οι νέες προοπτικές επικοινωνίας και άντλησης πληροφοριών που παρέχει το διαδίκτυο σε μια ξενόγλωσση σχολική τάξη.

Οι Τ.Π.Ε. έχουν ήδη εισαχθεί στη διδασκαλία ξένων γλωσσών στην ελληνική εκπαίδευση. Η πρακτική αυτή έχει γεννήσει και στην Ελλάδα πολλά ερωτηματικά σχετικά με τη λειτουργικότητα, τη χρησιμότητα και τη βιωσιμότητα αυτής της πρακτικής. Πώς μπορεί η χρήση των Τ.Π.Ε. να συνδυαστεί με τους σύγχρονους επικοινωνιακούς και παιδαγωγικούς στόχους της διδασκαλίας ξένων γλωσσών; Ποια σχέση αναπτύσσεται ανάμεσα σε διδάσκοντες και διδασκόμενους ξένες γλώσσες σε διαφορετικές ηλικίες και επίπεδα; Πώς μπορούν οι νέες τεχνολογίες να ενταχθούν καλύτερα στο πρόγραμμα σπουδών της ξένης γλώσσας όπως εφαρμόζεται σήμερα στην εκπαίδευση; Επιπλέον, το γεγονός ότι το διαδίκτυο επιτρέπει στους χρήστες να γίνουν μέλη μιας παγκόσμιας κοινότητας και να επικοινωνήσουν μέσα σε αυτή πώς επιδρά σαν κίνητρο στην εκμάθηση ξένων γλωσσών;

Είναι πραγματικά ευχάριστο ότι ερωτήματα σαν αυτά έχουν προκύψει και στον ελληνικό χώρο και άρχισαν να απασχολούν παιδαγωγούς και ερευνητές στην ελληνική πραγματικότητα. Η έρευνα για τις επιπτώσεις της ένταξης των Τ.Π.Ε. στη σχολική τάξη πρέπει να είναι παράλληλη της προσπάθειας για εξάπλωση των υπολογιστών.

Στις μέρες μας είναι κάτι περισσότερο από βέβαιο ότι οι Η/Υ έχουν εισαχθεί στη σχολική τάξη και έχουν επηρεάσει τόσο τον τρόπο με τον οποίο διδάσκουν οι δάσκαλοι και καθηγητές όσο και τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν οι μαθητές. Ο στόχος της ένταξής τους πρέπει να είναι η βελτίωση την εκπαιδευτικής διαδικασίας για εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους. Οι Τ.Π.Ε. πρέπει να χρησιμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύψουν κενά και αδυναμίες του υπάρχοντος συστήματος και όχι για να αντικαταστήσουν τους εκπαιδευτικούς ή το βιβλίο. Για να στεφθεί μια τέτοια προσπάθεια με επιτυχία, χρειάζεται προβληματισμός και έρευνα που θα οδηγήσουν στις σωστές αποφάσεις και ενέργειες. Όσο βέβαιο είναι ότι η εκπαίδευση δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστη από την ένταξη των Τ.Π.Ε. στις διάφορες εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας, άλλο τόσο βέβαιο είναι ότι δεν μπορούν να υιοθετηθούν εύκολα και αβασάνιστα. Αν οι καθ' ύλην αρμόδιοι, δηλαδή εκπαιδευτικοί και ερευνητές, δεν προβληματιστούν και δεν αναπτύξουν σχετικές δραστηριότητες, τότε ποιος θα το κάνει;

Βιβλιογραφία

- Διαμαντάκη, Κ., Ντάβου, Μ., & Πανούσης, Γ. (2001). *Νέες Τεχνολογίες και Παλαιοί Φόβοι στο Σχολικό Σύστημα*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Καραγιάννη, Ε. (2002). Η Χρήση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στη Διδασκαλία της Αγγλικής ως Ξένης Γλώσσας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση. Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή*, Ρόδος, Τόμος Β', 357-362.
- Καφετζόπουλος, Κ., Φωτιάδου, Τ., & Χρυσόχοος, Ι. (2002). Φυσικές Επιστήμες, Επαγγελματικός προσανατολισμός, Ξένες Γλώσσες: Διαθεματική προσέγγιση και πρακτικές εφαρμογές. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 190-204.
- Lee, K. (2000). English Teachers' Barriers to the Use of Computer-assisted Language Learning. *The Internet TESL Journal*, 6 (12).
- Liaw, M.L. (1997). An analysis of ESL children's verbal interaction during computer book reading. *Computers in the Schools*, 13 (3/4), 55-73.

- Μακρόκης, Β. (2000). *Υπερμέσα στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Smyrniou, G. (2003). Increasing Authentic Speech in Classroom Discussions. *The Internet TESL Journal*, 9 (4).
- Toyoda, E. & Harrison, R. (2002) Categorization of Text Chat Communication Between Learners and Native Speakers of Japanese. *Language Learning & Technology*, 6 (1), 82-99.
- Χαραλαμποπούλου, Φ., Σταϊνχάουερ, Γ., Μπακαμίδης, Στ., & Καραγιάννης, Γ. (2002). Εκπαιδευτικές εφαρμογές εργαλείων τεχνολογίας φωνής στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας. *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση. Πρακτικά 3^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή*, Ρόδος, Τόμος Β', 198-206.